

קניבל שניעור

מאבקי כוח ושמעות מרושעות ליוו את סילוקו של פרופ' צבי גליל מתפקיד נשיא אוניברסיטת תל-אביב | "הודחתי מהיום למחר", הוא אומר בראיון ראשון, "לעוזרת הבית שלי נתתי התראה ארוכה יותר" | לדבריו, הסיבה למהלך היא ניסיון של האליטה העסקית "להפקיע את האוניברסיטה" | יו"ר הוועד המנהל, ד"ר ליאורה מרידור: "הוא כישלון ניהולי"

אריאלה רינגל הופמן | צילום: טל שחר

מה נשאר? התפטרות מרצון, ותקווה שהאחרים יקנו את הבלוף: ששנתיים אחרי שהובא מארצות הברית, מונה לתפקיד הנשיא בקול גדול, אחרי ים התשבחות שהורעף עליו והתקוות שנתלו בו, הוא אכן פורש מרצונו. ששלוש שנים לפני סיום הקדנציה הראשונה הוא עושה היסטוריה בתולדות האוניברסיטאות בישראל: הנשיא הראשון שלא הצליח לסגור אפילו מחצית קדנציה.

אבל השקר לא החזיק מעמד. ב-30 ביוני התפרסמה הידיעה הראשונה, תוך ציטוט הגרסה המוסכמת: פרופ' גליל חוזר למחקר. למחרת כבר הוצפו מערכות התקשורת ברמזים עבים. ב-2 ביולי הניסוח היה "התפטרות" ומיד אחר כך כבר דיברו על הרהור. בין לבין צמחו השמועות, החל ממעילה בכספים, דרך הירדמות בישיבות וחוסר מיקוד, ו"יכול להיות שהוא שמתי גם ברצה ארלוזורוב", גליל מרשה לעצמו לגחך. מה שהצמיח את השמועות היה השימוש במונח "צנעת הפרט", שהופיע במכתב של נציגי הסגל בוועד המנהל.

לא רק שהנשיא המודח לא הצליח להבין על מה ולמה, גם הוועד המנהל מצא את עצמו מסביר שמדובר בטעות ניסוחית. "זה לא בא ממני, ולא היה על דעתי", אומרת מרידור, "וממילא לא היה מאחורי זה דבר וחצי דבר. מי שהכניס את המינוח הזה היו נציגי הסגל בוועד המנהל, שחשבו שיותר טוב לכתוב צנעת הפרט מאשר לומר שהוא לא ראוי לתפקיד".

במילים אחרות, רכילות שהסיטה את הדיון מהשאלות המרכזיות: מה הביא את הוועד המנהל של האוניברסיטה להחליט שגליל – אחד החוקרים המובילים בעולם בתחום מדעי המחשב, שניהל בהצלחה יתרה במשך עשור את המחלקה הטכנולוגית באוניברסיטת קולומביה, תוך הכפלת התרומות – אינו ראוי לתפקיד.

לא פחות מכך, השאלה הבורעת היא "למי לעזאזל", בניסוח של אחד מבכירי הסגל, "שייכת האוניברסיטה".

ההחלטה על ההרחקה נפלה על פרופסור צבי גליל, נשיא אוניברסיטת תל-אביב, בהפתעה גמורה. שום סימן מקדים, שום סיבה לחשד שהפגישה אליה זומן עם יושבת ראש הוועד המנהל של האוניברסיטה, ד"ר ליאורה מרידור, לפני כחודש, ולא שמינית רמוז, בניסוח שלו.

זה לקח שלוש פגישות. אחרי הראשונה, "שהתחיי לה באמירות כמה המחקר שלי מעניין, ונגמרה בחוסר היכולת שלי לנהל שני דברים בו זמנית", הוא נסע לפ"ריז לאירוע גדול של גיוס כספים, חזר משם עם 200 אלף יורו, וזומן לשנייה לשמוע שהוא גם לא מצליח לגייס כספים. הפעם התעקש: "אם מישהו משנינו צריך ללכת", אמר לה, "זו את".

השלישית הייתה בפני כל הוועד המנהל. בסיומה, שלא בנוכחותו, התקיימה ההצבעה: תשעה מ-11 חברי הוועד נכחו באותה ישיבה, וההחלטה להדיח אותו התקבלה פה אחד. יש לך, נאמר לו, 48 שעות להודיע שאתה מתפטר. "מהיום למחר. לעוזרת בית שעבדה אצלנו ארבע שעות בשבוע פחות משנה, נתתי התראה ארוכה יותר".

הוא הציע שיובהר שהוא פורש על רקע חילוקי דעות עם הוועד המנהל, שוכנע להסכים לנוסח שהוכתב לו: פורש מרצונו, חוזר מרצונו לעסוק במחקר. "מרידור", הוא אומר, "העדיפה לפזר מסך עשן".

מרידור מצידה אומרת ש"המטרה הייתה להגן על כבודו, ולשמור על כבודה של האוניברסיטה". בוועד המנהל אומרים ש"הסיכום היה שאם גליל לא יאמר שהודח, הוועד לא יספר למה". "בכל מקרה", מדגיש גליל, "לא היה שום הסכם סודיות, בניגוד גמור לכל מה שנמסר לתקשורת מטעם הוועד המנהל. שום כלום".

על הנערים הללו כחסרי ישע ולהשוות אותם לפעוטות בגן שלא יכולים לעמוד מול המטפלת המתעללת בהם? מי שחסר ישע זו המדינה שבה נערים מכורים מתים כמו זבובים ולאף אחד לא ממש אכפת. לי הייתה אחריות עצומה כלפי הנערים הללו, ולכן לא הרפיתי. ידעתי שאין להם מקום אחר חוץ מבית גדי. לדעתי, הקושי של השופט לראות את עבודתי עם הנערים כמצילת חיים איפשר לו להיכנס להגדרה של התעללות. אני כועס, כי בית המ' שפט לא השכיל להבין שגורמנים שורדים בעולם בזכות השקר. להיגמל מהסם הם יכולים תוך שלושה ימים, אבל העבודה הגדולה של המכור עם עצמו היא לשים את האמת מול העיניים ולהפסיק לשקר. לצערי, במשפט שלי נחשף חוסר הידע וההבנה של בית המשפט לגבי המניפולציות שעושים מכורים. לקבוע שאני התעללתי בחסרי ישע זו אמירה לא נכונה ופוגעת מאין כמוה".

בגזר הדין נכתב במפורש שלא היית חייב להשתמש באמצעי ענישה משפילים כאלו. הרי לדחוף ראש לאסלה זה לא בהכרח פעולה מצילת חיים.

"לפעמים כן. הנער הוא היה חייב להיפטר משקריו כדי לה' משיך לחיות. אני אדם חזק, אך לא אכזר. השופט האשים אותי באיבוד שליטה. איבוד שליטה זה לא הקטע של ג'רד הררי. אני בן 65, ובדברים הכי קשים בחיי לא איבדתי שליטה, גם לא בבית גדי. מאז הקמתו עברו בו 200 נערים. אף אחד מהם לא נהרג ולא מת. המוני אנשים עזרו לי לקיים את המקום הזה בהתנדבות. המדריכים היו חוסים שנגמלו ולמדו את תוכנית השיקום שלי. חשבתי שבית המשפט יראה את זה. איך אפשר להגיד עליי – פטריוט, אוהב טבע, אנשים, חיות וצמחים – שאני אדם אלים? השופט פשוט לא ראה את האדם שבי."

"לא ביקשתי כלום מהמדינה, אבל גם לא ביקשתי שיהרגו אותי. מאז גזר הדין עומד לי מול העיניים משפטו של מאיר טר ביאנסקי, קצין ומהנדס השמל שנהשר בריגול במלחמת השחרור. הוא הועמד למשפט צבאי, הורשע והוצא להורג בידי כיתת יורים. שנה לאחר משפטו כתב דוד בן-גוריון לאלמנתו של טוביאנסקי כי בעלה חף מפשע ופסק הדין וביצועו היו טעות טרגית. אני מאוד אוהב לטייל באזור מצפה הראל ליד קיבוץ הראל, שם נמצא מנבה בית הספר הנטוש שבו הועמד טוביאנסקי למשפט. אני מגיע לשם לעיתים תכופות, עומד דום ומצדיע לו. והנה, צחוק הגורל, גם לי היה שופט וסוג של כיתת יורים שחיסלו לי את מפעל חיי, אבל אני מסרב למות".

אם אתה כל כך בטוח בצדקתך, למה החלטת לא להגיש ערר?

"אני אדם של ייקוב הדין את ההר. אם הייתי מאמין שבבתי המשפט יש אוזן קשבת, הייתי נלחם עד הסוף, אבל לצערי אני לא מאמין. אין לי כוחות לחכות עוד שלוש שנים עד שיתברר הערעור שלי, וכיוון שיש מעט מאוד זיכויים בעליון, הערפתי לא להיות בסאגה הזו וללכת בראש וקוף למאסר. חברים אמרו לי שזו ההזדמנות שלי להוכיח את צדקתי ולנער את המערכת, אבל אני לא רוצה לנער שום מערכת כשלא רוצים לשמוע את האמת שלי. מאז גזר הדין אני חוזר ואומר לעצמי ששבר הוא גם סיכוי ושבוזבל גם גדלים פרחים, וזה מה שיקרה לי בבית הסוהר. אני רוצה להיכנס כמה שיותר מוקדם, לגמור עם זה, לחזור לחיים הטובים שלי עם אשתי ולנשק את ארבעת ילדי וארבעת נכדיי".

מאז שהורשעת לא הבעת הרטה. אתה מצטער על משהו שע' שית לחוסים בבית גדי?

"חרטה על מה? על מה שלא עשיתי? מה שעשיתי לא היה מתוך אימפולסיביות, אלא כיוון שאינני מכיר שיטות טובות יותר לטפל במכורים לסמים. גם היום הייתי רץ להציל מהסמים את א' שהאשים אותי בדחיפת ראשו לאסלה. כל כך אהבתי אותו, למ' רות שעשה לי צרות גדולות. את יודעת עם כמה ילדים הצלחת? הבאנו לבית המשפט חבר'ה שהיו בזבל של החיים ובזכותי עשו בגרויות והתגייסו לצבא. אני אשב 18 חודשים בכלא גאה במה שעשיתי למענם. את הגאווה הזו בית המשפט לא הצליח לקחת ממני. עד לפני 8 שנים לא פגשתי רוע, והיום אני מכריח את עצמי להמשיך להאמין שהאדם טוב מנעוריו".

ובכל זאת, יכול להיות שלאורך הדרך עשית טעויות?

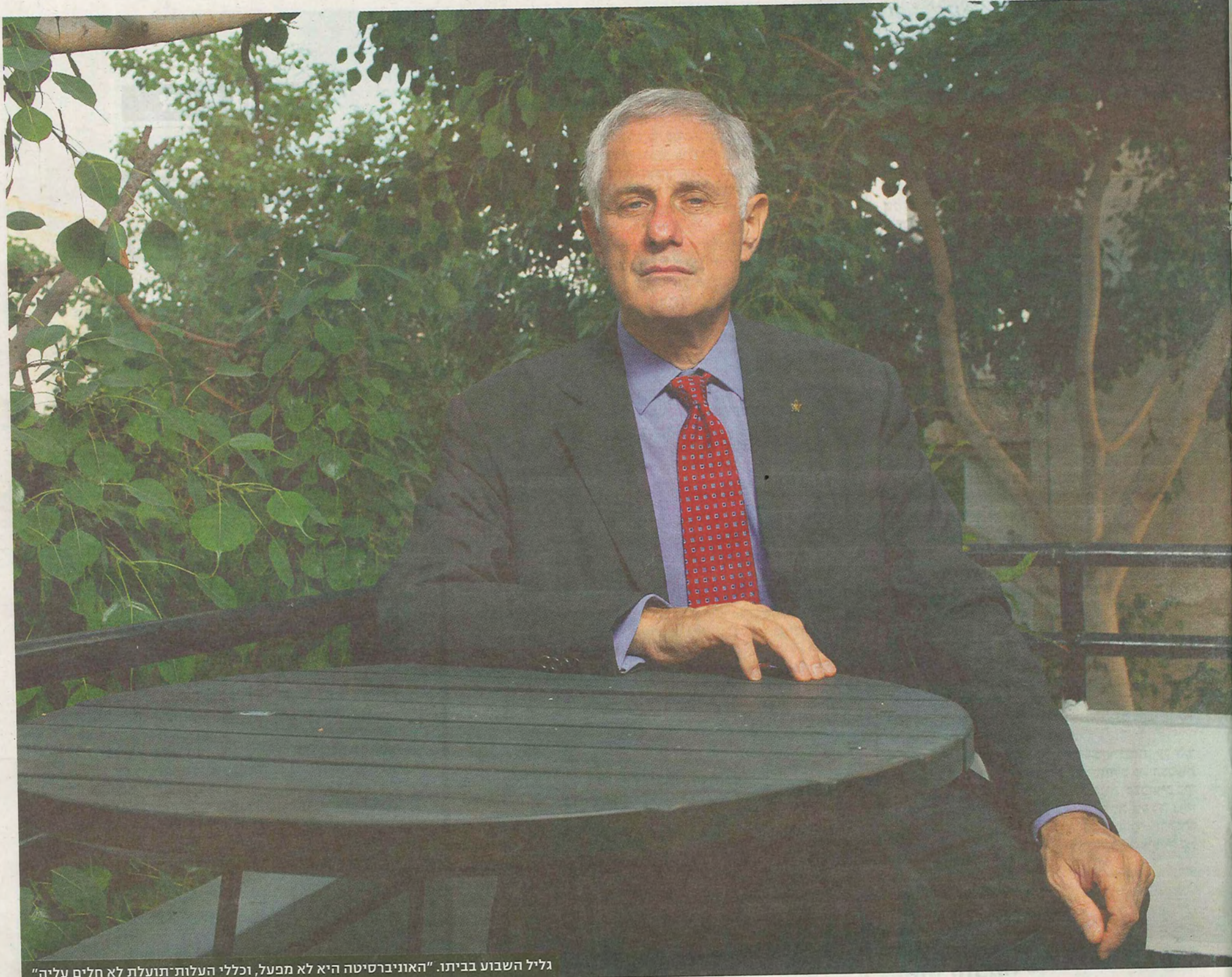
"הייתי חלוץ ששכב על הגדר ובוכה שהגדר שורטת אותו. לא הייתי צריך לעבוד לבר. לא האמנתי למערכות הרווחה. חשבתי שיש דרכים טובות יותר לטפל במכורים. רציתי להראות שזה אפשרי ונשארתי בודד. הייתי צריך להיות יותר זהיר בכחירת האנשים סביבי, ובעיקר לא לתת לאנשים יותר מהזדמנות אחת. חשבתי שאני יכול לעזור לכולם. היום אני יודע שיש כמה אני שים שאסור היה לי לעזור להם, כי הם אוכלים את היר שמאכילה אותם. לא קראתי אותם נכון, וזה התנקם בי. אבל אני עוף החול שמאמין שאתן לעצמי תקופת אינקובציה בכלא ואחריה אפרוץ שוב".

ומה תעשה אז?

"לא אחזור לטפל בנערים בסיכון, אבל אחפש אפיקים חדשים. אולי אקים מרכז לטיפול בבעלי חיים".

איך אתה חי עם הרישום הפלילי שנוסף לך?

"אני לא רואה בזה כתם, אלא זר רפנה על ראשי. אני לא מחפש קריירה חדשה, ואינני זקוק לתעודת יושר. אני יודע שעשיתי רק טוב. בלילות אני לא בוכה, אבל יש בי הרבה מאוד צער". ■

גליל השבוע בביתו. "האוניברסיטה היא לא מפעל, וכללי העלות-תועלת לא חלים עליה"

"הם טענו שלא ניתן לפרט למה הדיחו אותי בגלל הסכם סודיות ובגלל צנעת הפרט. לא היו טיעונים נגדי, אז עטפו הכל ברמיזות מכוערות ושקריות"

שנייה וביקש להתמודד על השלישית – בניגוד לחוקת האוניברסיטה. "לאוטמן נאבק על קדנציה נוספת, אבל לא רק", אומר גליל. "השאלה הגדולה הייתה, כבר אז, מי בעל הבית, מי מנהל את האוניברסיטה".

גליל התנגד, פנה למחלקה המשפטית של האוניברסיטה, וזו איפשרה ללאוטמן לכהן שנה אחת נוספת בלבד. לאוטמן החליט להסיר את מועמדותו. בעקבות המאבק של גליל בלאוטמן איימו שני חברי הוועד המנהל, אקירוב ודן פרופר, בהתפטרות.

"זה לא שימח אותי, אבל גם לא הבהיל אותי", אומר גליל. "אמרת שזו החלטה שלהם, והם אלו שהחליטו להישאר. באשר לחלוקת הסמכות והאחריות בין הוועד לנשיא, קבעה המחלקה המשפטית שהפרשנות שאני הצגתי היא הנכונה".

גליל שוב ניצח בקרב, רק שאת הנוק-אאוט חטף במע-

תומכיו של גליל אומרים שזה היה הסימן השני לשבר הגדול בינו לבין הוועד המנהל. הסימן הראשון היה סביב פרשת המעונות. שבוע לפני כניסתו לתפקיד היה אמור להיחתם פרויקט בנייה ושיפוץ מסיבי של המעונות לס' טודנטיס, שעלותו נעה סביב מיליארד שקלים. גליל ביקש מהוועד המנהל לחכות. המכרוז ארך שלוש שנים, אמר להם, תנו לי ללמוד את החומר. לאוטמן התנגד, גליל התעקש, כתב מכתב חריף לוועד, ובסופו של דבר קיבל חודש וחצי לברוק את הנושא ולהוביל לשינוי חלק מתנאי המכרוז.

העניין לא הסתיים בכך. הוועד המנהל רצה שאיל הנד"ל"ן חבר הוועד, אלפרד אקירוב, ינהל את המו"מ מול הוועד כה במכרוז. גליל התנגד. הוועד במכרוז הייתה חברת שיכון עובדים, חברה שעמיה ביצע אקירוב את פרויקט ממילא בירושלים. "טענתי שכדי למנוע מראית עין של ניגוד אינטרסים, והדגשתי שמדובר רק במראית עין, ראוי שמ"נכ"ל האוניברסיטה ינהל את המו"מ. מדובר בקרקע היקרה ביותר במדינת ישראל, בפרויקט הגדול ביותר בהיקפו באוניברסיטה, שחשוב מאוד לסטודנטים.

"זה הוציא אותם מהכלים. אקירוב ממש רתח, איים לת"בוע אותי. אחר כך גם הגיעו אליי אנשים שאמרו ששמעו אותו מודיע שהוא ידאג להדיח אותי. בכל מקרה, בחודשים שבאו אחר כך, בכל פעם שהופעתי בפני הוועד המנהל הוא הביע חוסר עניין, חוסר הערכה, הקטין, גימד והמעטי בהישגים, שלא לומר פטר אותי בלא כלום".

ולהערכתך זה קשור להחלטה לפטר אותך?
 "שאחרים ישפטו. ברור לי שהוא סימן אותי. אחר כך אולי ניצחתי בקרבות, אבל את המלחמה הפסדתי".

"גליל לא מתאים"

פחות משנה אחר כך מצא גליל את עצמו בעיצומו של עוד מאבק קשה מול לאוטמן. לאוטמן סיים אז קדנציה

השבוע המליץ הסנאט הגדול של האוניברסיטה, הכולל 490 פרופסורים, להקים ועדה שתנסה לענות.

"סימנו אותי"

ההחלטה על מינויו של גליל התקבלה בנובמבר 2006. מי שעמד בראש ועדת האיטור שהמליצה עליו היה התע"שיין רב לאוטמן, או יו"ר הוועד המנהל של האוניברסיטה. לרברי גליל, הפנייה הייתה מפתיעה ומחמיאה. המשמעות הייתה הפסקת עבודתו בקולומביה, חזרה מיידית לארץ והיערכות לקראת התפקיד החדש.

בתחילת יוני 2007 נכנס גליל לתפקידו. "מצאתי אוניברסיטה עם גירעון שנע סביב 24 מיליון שקלים. 25 אלף סטודנטים, עם נשירה גדולה, כ-4,000 עובדים, מתוכם 1,400 אנשי סגל שצומצמו בתקופת לי-970, כמו שטוב ערב כניסתי.

"מצאתי שורה ארוכה של תלונות על רמת הוראה ירור, על יחס לא ראוי לסטודנטים. סכסוכי עבודה שעמ"דו בפתח, תחושה קשה של מרידות בקרב סגל ההוראה. האוניברסיטה, שהייתה ממוקמת או במקום ה-188 בדירוג העולמי, עלתה אחרי השנה הראשונה למקום ה-114, ואני מעריך שהדירוג הקרוב יהיה טוב יותר".

באותה שנה קיים הסגל הבכיר מיני-שביתה, וזמן לא רב אחר כך פרצה השביתה הגדולה של הסגל האקדמי, אחת השביתות היותר קשות בשנים האחרונות, שנמשכה יותר משלושה חודשים. ביום ה-59 לשביתה ביקש ועד ראשי האוניברסיטאות בארץ להוציא צווי מניעה נגד הסגל ולה"כריח אותם לשוב לעבודה.

גליל היה נשיא האוניברסיטה היחיד שסירב לצרף את חתימתו לדרישה. "לא מכניסים את בית המשפט לתוך כותלי האוניברסיטה", טען ועודר את חמתו של לאוטמן, שחשב שיש לנקוט יד קשה כלפי השובתים.

ללכת מכות עם עצמך

הוויכוח בסוגיית "המאחזים הבלתי חוקיים" הוא מכריע. מכריע כמו הוויכוח מיהו אלוף המכביה הטרי בכדמינגטון. שכן כל חשיבותו של הדיון הסוער הזה היא למנוע דיון בסוגיות החשובות באמת. כי עם כל עוגמת הנפש הכרוכה בנושאינו מהאמריקאים, חייבים להודות שלעומת הנקודות הזו יש כמה יתרונות. ממשלת ישראל ומתנחלים נהנים מכל רגע, כיוון שכל דקה שבה מתקוטטים סביב הסרת קרוואנים בלתי חוקיים ביהודה ושירותים כימיים בלתי מוסדרים בשומרון, היא דקה שבה לא מתעסקים בפנינויים החשובים באמת.

ובכלל, כל עיסוק ב"מאחזים הבלתי חוקיים" הוא לטובה, שכן משתמע ממנו שאר ההתנחלויות חוקיות, למרות שהן חוקיות כמכון הפריה ברומניה. כאילו לצד הגנבים הלא חוקיים פועלים גנבים חוקיים, ששודדים וגוזלים לפי כל הכללים. בנוסף, פסטיגל המאחזים מציג עבור ישראל הרשמית תמונה שבה הבעיה, אויבי התהליך והסדר, היא נערי גבעות נטולי אלוהים וריטליין. האמת היא, שההתנחלויות הן מפעל כללי-ישראלי, שמקומיו ומשמריו, בשטח ובממשלה, עשו ועושים זאת במוח צלול וברם קר. ממשלת ישראל לא מתקוטטת עם המתנחלים, כי אתה לא יכול ללכת מכות עם עצמך.

המתנחלים וממשלתם עושים כמובן את מירב המאמצים למתוח את ויכוח הסרק הזה כמה שאפשר, ובמקביל להפוך כל תוויה של פרגולה פיראטית בשטחים למחוז רב משתתפים, שיגרום לנו להתעייף רק מהמחשבה על הפינויים הבאים. לא ברור למה האמריקאים נגררים למשחקי הטום וג'רי האלה, ומשקיעים אנרגיות במרדף אחרי כל קומונת גבעות שממילא ברגע שתפונה ממאחז מעלה אסתר תמהר ותקים במ' קומו את טמפוני יוסף. במקום לבזבז זמן וכוחות בפינוי "המאחזים הבלתי חוקיים", עדיף שיתרכזו בהזזת התנחלויות בלתי חוקיות וראשי ממשלה בלתי עמידים ללחצים.

Don't mention the Nakba

מאז שאושר בממשלה "חוק הנכבה" אני לא יכול לחכות ליום העצמאות הבא, שבלי כל מסיבות הנכבה המציקות מסביב יהיה ודאי שמח בהרכה. אם כי כדי להבטיח את שלמות החג, ראוי להעביר עד אז גם חוק שיחייב את ערביי ישראל להשתתף בחידון התנ"ך ולכייף בכמת עצמאות עם סאבלי-מינל.

עם כל החגיגות, צריך להודות שיוזמי החוק מזכירים ברינונים לא מקובלים, שכדי להרגיש טוב ביום הולדתם נאלצים לאיים במכות על הילדים החלשים בכיתה ולהכריח אותם לשמוח. השנוע הצטרף להגיגות סוף הנכבה גם שר החינוך גרעון סער. סער - שכראיונות אוהב לצייר את עצמו כבחור מגניב שאוהב את להקת הסקס פיסטולס, למרות שבמציאות הוא נראה מגניב כמעריץ של להקת סקסטס - הורה להוציא את איזכור הנכבה מתוכניות הלימוד במגזר הערבי. יחד עם ההחלטה של שר התחבורה להסיר שמות ערביים משלטי דרכים כים ברחבי הארץ הם מציגים ניסיונות נועזים לכבס את המציאות המטונפת של חיינו בחומרים שהיו מספיקים להלבין את כל משפחת ג'קסון.

כל ההחלטות מלוות כמובן בנימוקים פטריטיים וקופים, אבל מאחוריהם מסתתרת המחשבה הבוגרת, שאם לא נדבר על הפצע הוא ייעלם.

לחוק החדש, בוודאי במתכונתו המקוצצת, אין משמעות אמיתית, בהנחה שעוד יריקה קלה על ערביי ישראל היא הסרת משמעות. כיוון שסביר להניח שגם יוזמי החוק לא מאמינים שהוא ישנה משהו, כנראה מדובר בגזענות לשם גזענות וברדיכה על חלשים בשביל הכיף. למה לסתום פיות? כי אנחנו יכולים.

אלא שמאחורי הגאווה הלאומית של יוזמי החוק מסתתר חוסר ביטחון של בתול בן 40. פחד נורא שאם רק תופרח לאוויר המילה המלוכלכת "נכבה", הכל יתמוטט. כאילו מדינת ישראל ראל כולה לא תעמוד בפני מילה משוקצת ונרטיב שונה. אלא שכמו בפרק הקלאסי של "המלון של פולטי", מרגע שנאמר המשפט "Don't mention the war", השד יצא מהבקבוק. כך גם עם "Don't mention the Nakba" - מרגע שאסרת להגיד את המילה הנוראה, הבטחת שהיא תרחף מעל לכל דקה בחגיגות יום העצמאות ואחריה, וסופה שתתפרץ החוצה במקום ובזמן המכייכים ביותר. יש למה לחכות. ■

מענו שלא הצלחת לגייס כספים. "עוד הטעיה מבית מדרשו של הוועד. בנוסף לתרומה יוצאת דופן בנדיבותה בסך 68 מיליון דולר שניתנה בעיי לום שם, גויסו לאוניברסיטה בשנים של מפולת כלכלית עולמית סכומים שלא נופלים מהסכומים שגויסו על ידי קודמיי בשנים של שפע כלכלי גלובלי.

"גייסנו מימון מלא לבניית שני מבנים חשובים ביותר: משכן לאוספי הטבע הלאומיים ובניין לבית ספר ללימודי הסביבה, שיביאו את האוניברסיטה לחיות הירוקה, יאפש רו את חינוך הדור הצעיר להגנת הסביבה ואת חקר יחסי הגומלין בין האדם לסביבה, נושא העומד בראש הראגות של המין האנושי. הקפדתי להציג נתונים מדויקים לוועד ולחבר הנאמנים על היקף התרומות, כך שקשה להבין כיצד ד"ר מרידור לא יודעת מהם".

גליל, שזה הריון הראשון שהוא נתון לתקשורת, מוצא את עצמו מתלבט בניסוח הדברים, מתמרון על חבל דק. "אם במהלך שלושה חודשים וחצי של חיפוש הצליחה מרידור לדוג שישה או עשרה נושאים מתוך עשרות הבעיות שבהן טיפלת, זו גם עדות להצלחתך".

אלה לא כל הטענות בלפיד, אלו רק דוגמאות. "אני לא בטוח שיש יותר מזה. בכל מקום עולים בדיוק הדברים האלה שוב ושוב".

העובדה שהורה שלושה חודשים וחצי אחרי הגעתה לתפקיד אינה מקרית בעיניו. "מוזר בעיניי שהיא עשתה את זה תוך פרק זמן כל כך קצר, מוזר בעיניי ששני האנשים שהיא צירפה לוועד המנהל, פרופסור בולק גולדמן וד"ר שוקי גלייטמן, הצביעו על הרחתי בשיבה הראשונה שבה הם השתתפו. מתי בדיוק הם הספיקו להכיר אותי, ללמוד על יכולותי, לשפוט אותן, לקבל החלטה שחייבים לפטר אותי, ובכזו דחיפות?"

זאת אומרת? "לרעתי, ההחלטה על הרחתי סוכמה עוד לפני שמי מהם בכלל ידע מי אני ומה אני עושה. אני מוכן לומר יותר מזה, לדעתי ד"ר מרידור נבחרה לתפקיד בין השאר לצורך זה.

"היא הובאה לעמוד בראש ועד מנהל המתנהל בשי"ט 'חבר מביא חבר'. זו קבוצה המשייכת לאותה חבורה עסקית וחברתית. נאמר לי, למשל, שמרידור היא חברת דירקטוריון בחברת 'אלרוב' של מר אקירוב, שהעלה את מועמדותה, חברה בדירקטוריון 'דלתא' (לשעבר של רב לאוטמן, היו"ר הקודם של הוועד המנהל), וגם בחברתו של דן פרופר (חבר הוועד המנהל לשעבר).

"אין לי ספק שהדבר משליך על המחויבויות, על הקשרים, על דרכי פעולת הוועד. ברוב המוחלט של הצבעות הוועד פעלו אנשיו כגוף אחד. הם מתנהגים ומצביעים כקבוצה, אבל אין להם שום קשר אמיתי למה שקורה בחיי היומיום של האוניברסיטה, להוראה ולמחקר. וההרחחה שלי היא חלק מהעניין, ביטוי חריף למאבק על אופייה של ההשכלה הגבוהה בישראל.

גליל: "ההחלטה על הדחתי סוכמה עוד לפני שחברי הוועד החדשים ידעו בכלל מי אני. אני מוכן לומר יותר מזה, לדעתי ד"ר מרידור נבחרה לתפקיד בין השאר לצורך הדחתי"

"לתפיסתי, האוניברסיטה היא הסגל והסטודנטים ולא פרויקט גדול", מפעל תעשייה או חברה מסחרית. פרופ' איליה ליבוביץ כתב לא מכבר: 'במובנים רבים תרומת האוניברסיטה לחברה דומה לתרומת הכנסת, בית המשפט ומוסד מבקר המדינה'. אני מאמין בזה. ההוראה והמחקר הם המטרה, הייעוד והתפקיד של האוניברסיטה. ומתוך התפיסה הזאת, גזרתי את החלטותיי.

"כל החיכוכים שהיו לי עם הוועד המנהל היו על הרקע של ההבדל בהשקפת העולם לגבי אופייה של האוניברסיטה וחשיבות המחקר וההוראה. מה שקורה בפועל הוא שמפקיעים את האוניברסיטה מהסגל והסטודנטים". ובכל זאת, שבעה מתוך תשעה דיקנים תמכו בהרחחה, שלושת נציגי הסגל בוועד המנהל תמכו בה.

"נכון. מאידך, 275 מתוך 490 הפרופסורים חתמו על עצומת מחאה שפורסמה, ועוד כמה עשרות חתמו עליה לאחר הפרסום. כל חמישה חתני וכלות פרס ישראל המ' כהנים באוניברסיטה חתמו על המודעה, וכך גם כל חברי האקדמיה הלאומית למדעים. אני חושב שלא רק המספרים מדברים כאן, אלא גם איכות האנשים".

למה לא יצאת לקרב ציבורי? מה זה סיפור החיסיון והס' כח הפרודיות? "לא היה כל הסכם. אכן הייתה הכנה ביני לבין מרידור שנוצרה הודעה משותפת לתקשורת".

היה הסכם מול עורך הדין שלך?

רכה הבאה, הפעם מול היו"ר החדש של הוועד המנהל, ד"ר ליאורה מרידור, שהובאה להחליף את לאוטמן. "התלבטתי, היא אומרת, 'וכשהיה ברור שלאטמן אכן מסיים, הסכמתי. ההשכלה הגבוהה בארץ חשובה מאוד בעיניי, והגעתי לאוניברסיטה עם הרבה מאוד אנרגיה".

במאוס 2009 נכנסה מרידור לתפקיד, ביוני היא סימנה לגליל את הדרך החוצה. "התברר לי שהוא כישלון ניהולי", היא אומרת, "ושאנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לחכות עוד שלוש שנים עד שהוא יסיים את הקדנציה שלו".

מה זה כישלון ניהולי?

"אוניברסיטת תל-אביב היא גוף ענקי, שפועל במציאות כלכלית מורכבת ושנדרש לתמרון בין אנשי סגל וסטודנטים, ועד עובדים של ההנהלה ועד עובדים של המרצים. צריך לעבוד מול הממשלה, מול האוצר, מול הוועדה להשכלה גבוהה, וכל זה על רקע קיצוצי תקציב קשים ומתמשכים וירידה בהיקף התרומות. זה מחייב יכולת מנהיגותית ויכולת ניהולית. יכולת לקבוע סדרי עדי-פריור, לקבל החלטות, לעבוד במקביל על כמה פרויקטים. לצערי, גליל, שהוא מרען מבריק בתחומי, לא גילה את היכולות האלו".

לדוגמה?

"הטיפול שלו במשבר בית הספר לר-פואת שיניים. בתחילה אמר שיסגור את בית הספר, אמרתי שזה בסדר מבחינתי. אחר כך התברר שלא דיבר עם הסגל, לא הכין אותם לסגירה, לא טיפל בנושא כראוי, ובסופו של דבר מצאתי את עצמי נאלצת לפנות לשר החינוך בעניין ולהוביל להקמת ועדה שתנסה לתת פתרון ארוך טווח לבעיה".

על פי מרידור, גליל לא גיבש תוכנית אסטרטגית, לא טיפל בגיוס סגל, לא קידם תקציב רבי-שנתי. "עבדתי עם הרבה מנהלים", היא אומרת, "ולצערי אני יכולה לקבוע בביטחון שהוא לא מתאים".

ואז הצעת לו לפרוש?

"רציתי לעשות את זה בהסכמה. הוא לא הבין על מה אני מדברת, חשב שהוא נשיא מצוין. גם השיחה השנייה לא התקדמה, וכך את השיחה השלישית כבר ניהלתי מול עורך הדין שלו".

והדחת אותה.

"זו לא הייתה הדחה, הוא התפטר".

עם אקדה לרקיה?

"אני לא שוללת את האפשרות שאם הוא היה מסרב, הוועד המנהל אכן היה מדיח אותו. אבל מה שקרה זה שהוא התפטר".

למה כפל הלשון הזה חשוב לכם?

"חבר מביא חבר"

"הדברים שמביאה ד"ר מרידור מעידים שמרוב עצים היא אינה מבחינה ביער - כלומר באוניברסיטה", אומר גליל. "אני תמיד חיפשתי שביל זה שבו לא תיפגע קהילת האוניברסיטה".

לא במצב שבו אין בכלל תקציב רב-שנתי או תוכנית רב-שנתית.

"בעניין הזה אני תוהה אם ד"ר מרידור מכירה את האוניברסיטה או את מדינת ישראל. יש לי חרשות בשבילי, לה, אפילו לשנה הנוכחית - שבה הלימודים כבר הסתיימו - לא אושר עדיין התקציב במלואו. ולשנת הלימודים הבאה אין כלל תקציב. לא ניתן לתכנן את ההוצאות מבלי שידועות ההכנסות".

"עם זאת, בכל אחת מהשנתיים האחרונות הצלחנו, למרות הקשיים, לסיים ללא גירעון. ובאשר לתוכנית אסטרטגית, כבר בשנה הראשונה לכהונתי הצגתי בפני הוועד המנהל תוכנית מפורטת שנמסרה גם לחבר הנאמנים של האוניברסיטה".

מרידור. "הוא מדען מוביל אבל לא יכול לנהל" | צילום: מיכאל קרמר

מרידור: "המטרה הייתה להגן על כבודו, לשמור על כבודה של האוניברסיטה. רציתי שיפרוש בהסכמה. הוא לא הבין על מה אני מדברת, חשב שהוא נשיא מצוין"

נכונות, ואני לא יודע שהן נכונות, מה שהם עשו מפר את האיוון בין הגורמים השונים. זה מקבע את הטענה שהמנהל האמיתי זה הוועד המנהל, וזה דבר שלא נכון לעשותו".

"אני לא חושב שמרידור הובילה את המהלך מסיבות זרות", אומר פרופסור מן המניין, מבכירי האוניברסיטה, "אבל היא אישה נחרצת, דעתנית, שקיבלה החלטה פזיזה. אני לא מקבל את הטענה שאין זמן, שהאוניברסיטה לא יכולה הייתה להרשות לעצמה לחכות. הנוק בפיתורים האלה גדול בהרבה מהסיכון שהיה כרוך בהמשך פעילותו של גליל."

"זה מהלך שהובילה יו"ד חדש, עם לפחות שני חברי ועד חדשים, ואני לא יודע אם לא היה כאן איזה רצון להפגין שליטה, להראות מי בעל הבית ומי לובש את המכנסים".

הפרשה המכוערת הזו תפגע קשות ביכולת האוניברסיטה למצוא מחליף ראוי, אומרים מרואיינים רבים. "זה כמו במשל האטר. עץ שיש לו פירות טובים לא ילך למקום שאנשי עסקים, עם כל הכבוד, בוחנים את המאון החודשי שלו, ויכולים בהינף קולמוס להתיז אותו מהל-שכה", אומר אחד מהם.

"אוניברסיטה היא נושאת מטוסים", אומר פרופ' אבישי ברורמן, מי שניהל בהצלחה את אוניברסיטת באר-שבע במשך 17 שנים. "רק שזו נושאת מטוסים רגישה בצורה בלתי רגילה, והטיפול בה צריך להיעשות בחוכמה רבה ולקחת בחשבון שלא מדובר במפעל נעליים. אנשי הציבור שבאים לוועד המנהל חייבים לבוא עם רקע תרבותי מסוים, עם חזון והבנה לנושאים אקדמיים."

"טעויות בנייה המערכת הזו הם לא רק יקרים בכסף, הם יקרים לאיכותה של המדינה. אני לא יודע מה קרה בתל-אביב, אבל אני יודע שככה לא מפתרים נשיא, אלא אם כן הוא נתפס בעבירות חמורות מאוד".

ומה לגבי חופר יכולת ניהולית? זו לא סיבה?

"שוב, אני לא מכיר את הפרטים, אבל אני גם לא מכיר מצבים כאלה דרסטיים, ואת יודעת מה, אני גם לא מכיר כאלה גאונים שמחכים בפינה שאפשר יהיה לאסוף אותם ולהכניס אותם מחר לתפקיד".

ההתנהלות הזו מדאיגה אותך?

"מאוד. אוניברסיטה אמנם לא מתרסקת מהיום למחר, אבל המאבק הזה הולך הרבה יותר רחוק".

לאן בדיוק?

"הר-משמעת לא. ובאשר להודעה, שאני, אגב, הצעתי ניסוח שונה עבורה, הופתעתי לגלות שהם טוענים שהם לא יכולים לפרט למה הריחו אותי משתי סיבות: שיש הסכם סודיות ובגלל צנעת הפרט. לא היו טיעונים נגדי, אז עטפו הכל ברמיזות מכוערות ושקריות."

"לו הייתי באמת אשם בעשירית מהדברים הנאמרים, הרי הדבר היה צריך לבוא לידי ביטוי בשיבות הוועד המנהל, בשיבות הנהלת האוניברסיטה, בשיבות של חבר הנאמנים – ומעולם לא נאמר דבר ואין רשומות בפרוטוקולים. להפך".

"כל הביקורת שנשמעה", מדגיש גליל, "הייתה על סגנון ולא על מהות. אני מניח שיש סגנונות ניהול שונים ושיש גישות שונות. אבל חייבים להבין: האקדמיה בארץ במצב קשה, אפילו אנוש, ואין פתרונות קלים."

"מבחינתי השאלה הגדולה היא מהי האוניברסיטה, האם זה מוסד היסטורי של צבירה והפצת ידע, או מפעל תעשייתי, שלקו הייצור שלו מכניסים מצד אחד סטודנטים, מצד השני סגל הוראה, בוחנים את המוצר ושואלים כמה זה עולה? אני חושב שהאוניברסיטה היא לא מפעל, וכללי העלות תועלת לא חלים עליה".

"מי בעל הבית"

אחד הדברים היותר קשים, מבחינת גליל, היה התנהלותם של שלושת נציגי הסגל בוועד המנהל – פרופ' אורי שקד, פרופ' תלמה ליבל ופרופ' אהוד טולידאנו (שרואה עצמו מועמד להחלפתו). בנייר עמדה שניסחו השלושה, בת-שובה להאשמות קשות שהעלו נגדם בכירי האוניברסיטה, נכתב כי יש סיבות למהלך שלא ניתן להרחיב על אודותיהן "בשל צנעת הפרט". "המכתב, יש להדגיש, שנכתב לסנאט האוניברסיטה, מנוסח בשפה רלה, מתחמקת ונמוכה. אין בו כדי להאיר ולו נקודה אחת המבהירה על שום מה ולמה חתמו על ההחלטה להדיח את גליל", אומר אחד הפרופסורים, חבר הסנאט. "יכול להיות שגליל אכן לא מתאים לתפקיד", הוא אומר, "אני לא יודע. מה שברור לי שהאנשים שקיבלו את ההחלטה על כך, לא ראויים לקבל אותה".

"השאלה הגדולה היא מי מקבל את ההחלטות", אומר פרופ' יצחק בן ישראל, אלוף במיל, "גם אם הטענות נגדו

"למשל, לשאלה מי מוביל. ומי שצריך להוביל זה הנשיא, ומי שצריך לגבות, לסייע, לעזור, זה הוועד המנהל. לא להפך. ונשיא שהופך לאסקופה, לעולם לא יוכל להוביל אוניברסיטה. זה ניצחון לוועד עם הפסד גדול לאוניברסיטה".

בימים אלה נושאת מרידור בתיקה מחברת, ששמות המורעמים בה הולכים ומתברבים, והדפים הולכים ומתמלאים. כולם ראויים? אני שואלת. יש רשימה ארוכה ויש רשימה קצרה, היא עונה, והראויים עוברים לרשימה הקצרה.

וכמה יש ברשימה הקצרה? מרידור, שבאה לעשות טוב, ומתכוונת לטוב, מהססת רגע. בערך שמונה, היא אומרת. אני מזכירה את משל האטר, ומה אם תקבלי עץ ללא ריח, שאינו מניב פרי ואינו נותן צל, שוב תפטר מרידור אינה מודאגת. יש אנשים מצוינים, היא אומרת.

גליל מצידו מוצא נחמה בתמיכה רחבה שמרגשת אותו. אחרי שחבריו מחו, חתמו, דחפו להקמת ועדה שתברוק את כל הפרשה, הוא אוסף את עצמו. לא, הוא לא בונה על הוועדה שתחזיר אותו לתפקידו, אבל הוא ישמח אם מישהו יעמיד דברים על דיוקם.

הוא יודע שיש לו לאן לחזור. מדענים ברמה שלו לא הולכים לאיבוד, גם אחרי שמפטרם אותם. הוא רק לא ממש יודע, וכו', הוא מאוד מקווה, ומאמין, שגם לאוניברסיטה שבראשה עמד יש לאן ללכת, ושהיא יודעת איך להגיע לשם. ■